

Характеристика дисципліни

Навчальна дисципліна “**Міжнародна торгівля та світові ринки**” входить до циклу дисциплін *професійної (фахової)* підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Міжнародна економіка» першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 051 «Економіка» в якості *обов'язкової*.

Мета вивчення дисципліни – оволодіння майбутніми фахівцями в сфері міжнародної економіки: основними засадами організації торговельної діяльності та світових ринків товарів і послуг, міжнародних угод в галузі торгівлі, міжнародних і регіональних торговельних організацій.

Дисципліна забезпечує набуття та розвиток наступних **програмних компетенцій**:

- здатність визначати та розв'язувати складні задачі і проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері міжнародної економіки на основі застосування теорій та методів економічної науки (1К);
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК1);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК6);
- здатність описувати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних та прикладних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати (СК4);
- здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач (СК6);
- здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, здійснення аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів (СК7);
- здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей міжнародні соціально-економічні процеси (СК9);
- здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі аналізу закономірностей функціонування економічних систем і процесів на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях з використанням аналітичного та методичного інструментарію (СК11).

Успішне вивчення дисципліни забезпечує удосконалення наступних **програмних результатів**:

- знати зміст, тенденції та фактори руху сучасної міжнародної економіки (ПРН26).

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

- основи, базові статистичні показники, моделі міжнародної торгівлі та норми її правового регулювання;
- методи аналізу та прогнозування розвитку міжнародної торгівлі, її структури та часток розподілу між експортом та імпортом;
- склад, стан та характер розвитку основних міжнародних ринків ресурсів, товарів, послуг;

уміти:

- аналізувати показники міжнародної торгівлі та здійснювати їх пошук, використовуючи різні джерела статистичної інформації;
- виявляти фактори міжнародної торгівлі для кількісної оцінки її динаміки;
- порівнювати особливості міжнародної торгівлі різних країн світу, в тому числі України, на міжнародних ринках.

Водночас дисципліна «Міжнародна торгівля та світові ринки» спрямована на формування у студентів наступних **соціальних навичок та навичок успішності (soft skills)**:

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

- здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів;

- здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного середовища та вміти адаптуватися до них;

- здатність застосовувати методи, правила і принципи функціонування міжнародної економіки для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України;

- здатність аналізувати національні та міжнародні ринки ресурсів, товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.

Форма контролю знань: іспит.

Критерії успішності: отримання позитивних оцінок за всіма формами контролю за 12-бальною шкалою оцінювання навчальних досягнень студентів та шкалою ECTS.

Засоби діагностики успішності навчання – комплект екзаменаційних білетів.

Зв'язок з іншими дисциплінами – вивчення дисципліни буде більш результативним за умови, що студентами попередньо опановані навчальні дисципліни бакалаврського рівня: "Сучасна політична економія", "Мікроекономіка", "Макроекономіка", "Сучасна міжнародна економіка", "Глобальна економіка", "Інноваційний розвиток підприємства", "Економіка зарубіжних країн", "Міжнародний бізнес".

Структура дисципліни

Модуль	Тема лекції (заняття) та обсяг, годин	Шифр змістового модуля	Захід модульного контролю
1	1. Науково-практичні основи міжнародної торгівлі.		
	<u>Лекції</u>		
	1. Тема 1. Міжнародна торгівля в системі міжнародної економічної діяльності.	2	
	2. Тема 2. Теорії міжнародної торгівлі.	2	
	2. Тема 3. Практика міжнародної торгівлі.	2	
	<u>Практичні заняття</u>		
	1. Тема 1. Міжнародна торгівля в системі міжнародної економічної діяльності. Тема 2. Теорії міжнародної торгівлі. Тема 3. Практика міжнародної торгівлі.	2	
	<u>Самостійна робота</u>		
	<i>Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях</i>		
	1. Новітні та неотехнологічні теорії міжнародної торгівлі. Теорія М. Портера. Теорія П. Кругмана.	12	
Підготовка до аудиторних занять	4		
Підготовка та складання екзамену	3		
Усього:	30		
2	2. Основні світові ринки товарів.		
	<u>Лекції</u>		
	1. Тема 4. Світові ринки сировинних товарів.	2	
	2. Тема 5. Світові ринки промислових товарів.	2	
	<u>Практичні заняття</u>		
	1. Тема 4. Світові ринки сировинних товарів.	2	
	2. Тема 5. Світові ринки промислових товарів.	2	
	<u>Самостійна робота</u>		
	<i>Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях</i>		
	1. Україна на світових ринках сировинних товарів.	15	
Підготовка до аудиторних занять	4		
Підготовка та складання екзамену	3		
Усього:	30		

3	<p>3. Основні світові ринки послуг.</p> <p><u>Лекції</u></p> <p>1. Тема 6. Світові ринки послуг. 2</p> <p>2. Тема 7. Міжнародний науково-технологічний обмін. 2</p> <p>3. Тема 8. Міжнародні ринки робочої сили. Тема 9. Міжнародні фінансові ринки. 2</p> <p><u>Практичні заняття</u></p> <p>1. Тема 6. Світові ринки послуг. Тема 7. Міжнародний науково-технологічний обмін. Тема 8. Міжнародні ринки робочої сили. Тема 9. Міжнародні фінансові ринки. 2</p> <p><u>Самостійна робота</u></p> <p><i>Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях</i></p> <p>1. Проблеми нелегальної міграції в Україну. 12</p> <p>Підготовка до аудиторних занять 4</p> <p>Підготовка та складання екзамену 3</p> <p style="text-align: right;">Усього: 30</p>		
	4	<p>4. Регулювання міжнародної торгівлі та світових ринків.</p> <p><u>Лекції</u></p> <p>1. Тема 10. Інфраструктура міжнародної торгівлі та світових ринків. 4</p> <p>2. Тема 11. Міжнародна торговельна політика. 4</p> <p><u>Самостійна робота</u></p> <p><i>Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях</i></p> <p>1. Торговельна політика України. 15</p> <p>Підготовка до аудиторних занять 4</p> <p>Підготовка та складання екзамену 3</p> <p style="text-align: right;">Усього: 30</p>	

Зміст дисципліни

Лекційний курс

№№ з/п	Назва розділу/теми та її зміст	Тривалість (годин)
1	Тема 1. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. Міжнародна економічна діяльність: зміст, види, структура. Міжнародна торгівля як особливий вид міжнародної економічної діяльності. Історична еволюція міжнародної торгівлі. Міжнародна торгівля країн з малою та великою відкритою економікою. Міжнародна торгівля регіональних об'єднань країн.	2
2	Тема 2. ТЕОРІЇ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ. Донаукові погляди на міжнародну торгівлю. Меркантилізм. Фритредерство. Протекціонізм. Класичні теорії міжнародної торгівлі (абсолютних переваг А. Сміта та порівняльних переваг Д. Рикардо). Марксистський підхід до міжнародної торгівлі. Неокласичні теорії міжнародної торгівлі. Теорія факторних переваг Хекшера-Оліна. Теорема Самуельсона, Столпера-Самуельсона, Рибчинського. Парадокс В. Леонтьєва та його наслідки. Новітні та неотехнологічні теорії міжнародної торгівлі. Теорія М. Портера. Теорія П. Кругмана.	2
3	Тема 3. ПРАКТИКА МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ. Загальна характеристика сучасної міжнародної торгівлі. Географічна структура міжнародної торгівлі. Товарна структура міжнародної торгівлі. Україна в міжнародній торгівлі. Торговельний баланс країни. Активний і пасивний торговельний баланс. Торговельний баланс України.	2
4	Тема 4. СВІТОВІ РИНКИ СИРОВИННИХ ТОВАРІВ. Сучасні ринки палива. Основні експортери та імпортери палива. Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК). Ринки продовольства. Ринки сільськогосподарської сировини. Ринок руд і металів. Україна на світових ринках сировинних товарів.	2
5	Тема 5. СВІТОВІ РИНКИ ПРОМИСЛОВИХ ТОВАРІВ. Ринки продукції обробної промисловості. Ринки машин та обладнання. Ринки продукції легкої промисловості. Ринки високотехнологічних товарів в умовах четвертої промислової революції. Основні виробники і споживачі промислових товарів. Україна на світових ринках промислових товарів.	2
6	Тема 6. СВІТОВІ РИНКИ ПОСЛУГ. Світовий ринок інформаційних послуг в умовах сучасної інформаційно-цифрової революції. Світовий ринок транспортних послуг. Авіаційні, залізничні, автомобільні, морські перевезення. Світовий ринок	2

	страхових послуг. Світовий ринок туристичних послуг. Україна на світовому ринку послуг.	
7	Тема 7. МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ОБМІН. Міжнародний науково-технологічний обмін: зміст, причини, суб'єкти, об'єкти, індикатори. Основні форми, канали та результати міжнародної передачі науково-технічних знань і технологій у добу четвертої промислової революції. Становлення відкритих національних моделей науково-технологічного обміну. Українська модель науково-технологічного обміну.	2
8	Тема 8. МІЖНАРОДНІ РИНКИ РОБОЧОЇ СИЛИ. Міжнародна міграція населення: зміст, види, причини, наслідки. Основні світові міграційні потоки. Експорт та імпорт робочої сили. Трудова міграція з України: причини, наслідки, проблеми адаптації. Зайнятість іноземних працівників в Україні. Проблеми нелегальної міграції в Україну.	1
9	Тема 9. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ РИНКИ. Будова та структура сучасних фінансових ринків. Загальна характеристика ринків капіталів, цінних паперів, валют. Географія, структура та індикатори розвитку ринків капіталів, цінних паперів, валют. Вплив світових фінансових ринків на національну економіку України.	1
10	Тема 10. ІНФРАСТРУКТУРА МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ТА СВІТОВИХ РИНКІВ. Основні складові інфраструктури міжнародної торгівлі та світових ринків. Біржі, торги (тендери), аукціони, ярмарки, виставки, контракти. Інституціональне забезпечення функціонування інфраструктурних складових міжнародної торгівлі та світових ринків.	4
11	Тема 11. МІЖНАРОДНА ТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА. Міжнародна торговельна політика: зміст, структура, інститути. Глобальний вимір міжнародної торговельної політики. Інструменти та механізми міжнародної торговельної політики. Ринкове, державне та громадянське регулювання світових ринків. Тарифне та нетарифне регулювання торгівлі та ринків. Світова організація торгівлі (СОТ): склад, структура, цілі, функції. Торговельна політика України.	4

Семінарські заняття

№№ з/п	Тема заняття та її зміст	Тривалість (годин)
1	Тема 1. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. 1.1. Міжнародна торгівля як особливий вид міжнародної економічної діяльності. 1.2. Теорії міжнародної торгівлі. 1.3. Практика міжнародної торгівлі.	2
2	Тема 2. СВІТОВІ РИНКИ СИРОВИННИХ ТОВАРІВ. 2.1. Сучасні ринки палива. 2.2. Основні експортери та імпортери палива. 2.3. Ринки продовольства. 2.4. Ринок руд і металів.	2
3	Тема 3. СВІТОВІ РИНКИ ПРОМИСЛОВИХ ТОВАРІВ. 2.1. Ринки продукції обробної промисловості. 2.2. Ринки машин та обладнання. 2.3. Ринки продукції легкої промисловості. 2.4. Ринки високотехнологічних товарів в умовах четвертої промислової революції.	2
4	Тема 4. СВІТОВІ РИНКИ ПРОМИСЛОВИХ ТОВАРІВ. 2.1. Ринки продукції обробної промисловості. 2.2. Ринки машин та обладнання. 2.3. Ринки продукції легкої промисловості. 2.4. Ринки високотехнологічних товарів в умовах четвертої промислової революції.	2
5	Тема 5. СВІТОВІ РИНКИ ПОСЛУГ. 2.1. Світовий ринок транспортних, страхових, туристичних послуг. 2.2. Міжнародний науково-технологічний обмін. 2.3. Міжнародні ринки робочої сили. 2.4. Міжнародні фінансові ринки.	2
6	Тема 6. СВІТОВІ РИНКИ ПОСЛУГ. 2.1. Світовий ринок транспортних, страхових, туристичних послуг. 2.2. Міжнародний науково-технологічний обмін. 2.3. Міжнародні ринки робочої сили. 2.4. Міжнародні фінансові ринки.	2

Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях

№№ з/п	Назва теми та її зміст	Тривалість (годин)
1	Новітні та неотехнологічні теорії міжнародної торгівлі Теорія М. Портера. Теорія П. Кругмана. [1, с. 41-47; 6, с.65-68].	12
2	Україна на світових ринках сировинних товарів [5, с. 285-293].	15
3	Проблеми нелегальної міграції [6, с. 246-250].	12
4	Торговельна політика України [2, с. 56-68].	15

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Сучасна міжнародна економіка: підруч. [Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Золотарьова О. В. та ін.] ; за ред. В.М. Тарасевича. - Дніпро : ПБП «Економіка», 2019. - 386 с.
2. Міжнародна економіка: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Козак Ю.Г., Луцяненко Д.Г., Макогон Ю.В. та ін.]; За ред. Ю.Г. Козака, Д.Г. Луцяненко, Ю.В. Макогона [3-тє вид.] - К.: Центр учбової літератури, 2018. - 560 с.
3. Інтеграційні можливості України: перспективи та наслідки: наукова доповідь / за ред. академіка НАН України В.М. Гейця, чл.-кор. НАН України Л.В. Шинкарук; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. НАН України. - К., 2014. - 92 с.
4. Радзівська С.О. Конкуренентоспроможність та інтеграційні перспективи України / С.О. Радзівська. - К.: Знання України. 2012. - 344.
5. Липов В.В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль II. Міжнародні ринки та форми міжнародної економічної взаємодії. Навчально-практичний посібник. - К.: "Видавничий дім "Професіонал". 2008. - 368.
6. Міжнародна економіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. А.О. Задой, В.М. Тарасевича – Д.: ДУЕП, 2011. – 367 с.

Додаткова

1. Міжнародна економіка : підручник / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, Я.М. Столярчук. — К. : КНЕУ, 2014. – С. 557-619.
2. Чекаленко Л. Д. «Внешняя политика Украины»/ Л.Д. Чекаленко. – К. : «LAT & K», 2015. – С. 143-212.
3. Міжнародна економіка [текст] : навч. посіб. / За ред. Г. Е. Гронтковської / Г.Е. Гронтковська, О.І. Ряба, А.М. Венцурик, О.І. Красновська. - К. : «Центр учбової літератури», 2014. - С. 288-330.
4. Світова економіка : підручник / за ред. А.П. Голікова, О.А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – С. 250-260.
5. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях [текст] підруч. / Ю.Г. Козак. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – С. 18-20.
6. Глобальна економіка: конспект лекцій для студентів економічних напрямів підготовки усіх форм навчання / С.О. Радзівська. – К.: «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2015. – С. 312-342.
7. Міжнародна економіка: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. - К.: Центр навчальної літератури. 2006. - 224 с.

Інтернет джерела:

1. Travel&Tourism Economic Impact 2015. European Union [Electronic resource]. - Mode of access : <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/regional-2015/europeanunion2015.pdf>.
2. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. ЮНКТАД / [Електронний ресурс]. – Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.unctad.org>
4. World Bank Group. / [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.worldbank.org/>
5. World Tourism Organization Report. / [Електронний ресурс] — Режим доступу: (<http://www.world-tourism.org>)
6. World trade statistic [Електронний ресурс] / World Trade Organization. — <http://www.wto.org>

Укладачі:

к.е.н., доц. кафедри міжнародної економіки,
політичної економії та управління

Ігор ЛЕОНІДОВ

Завідувач кафедри міжнародної економіки,
політичної економії та управління, д.е.н., проф.

Віктор ТАРАСЕВИЧ

Програму затверджено на засіданні ГЗЯОП «Міжнародна економіка» зі спеціальності 051
"Економіка" (РВО – бакалавр)

протокол № _____ від \" _____ \" _____ 2021 року

Гарант: :

д.е.н., проф.

Віктор ТАРАСЕВИЧ

Узгоджено:

Начальник навчального відділу:

Володимир ПУЛЬПІНСЬКИЙ